

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10-40 K, za pol leta 5-20 K, za četrt leta 2-60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna petič-vrstica, (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

7. števil.

V Ljubljani, v soboto, dne 25. januarja 1908

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg št. 3/I.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Deželni zbor in delavstvo.

Kdor ne plačuje vsaj 8 kron direktnega davka, nima volilne pravice za deželni zbor kranjski. S to določbo je največji del kranjskega delavstva izključen od volilne pravice za deželni zbor.

Volilci so razdeljeni v tri razrede: Veleposestniki, ki so zapisani v deželne deske; volijo v prvem razredu; prebivalci mest in trgov so uvrščeni v drugi razred, kateremu pripada tudi ljubljanska trgovsko-obrtna zbornica; volilci na kmetih sestavljajo tretji razred.

Tej razdelitvi se pravi pri nas »zastopstva interesov«. Ironija vseh ironij!

Konstatirajmo pred vsem, da imajo tudi ljudje, ki ne plačujejo 8 kron direktnega davka, svoje interese. Teh ne zastopa po zakonu nihče. Med temi nevolilci je največji kontingent delavstvo. Število teh brezpravnih deželanov ni statistično znano; vsekakor se na podlagi volilnih imenikov za državni zbor lahko vidi, da je vsaj tako veliko, kakor število dosedanjih privilegiranih volilcev.

Volilni red, ki sploh ne pozna interesov večine prebivalstva, imenovati interesno zastopstvo, pomeni vsaj velik evfemizem.

Toda kako je z interesi onih, ki imajo volilno pravico? Če se žene stvar do skrajnosti, se mora

končno reči, da ima vsak človek svoje posebne interese; politika pa predstavlja delo splošnosti, delo za splošnost in torej ne more uganjati separatizma do zadnjih posledic. Priznavajoč ekstremno različnost individualnih interesov, se že lahko konstruira tudi skupnost fevdalnih interesov. Ali to ne opravičuje take sestave veleposestniške kurije, kakršno imamo pri nas. Ljudje, ki imajo velike gozde, ki rede živino za trg, ki prodajajo žito s svojega polja, imajo gotovo glede teh predmetov enake interese, ne oziraje se na to, ali so aristokratje ali plebejci, ali so njih posestva zapisana v deželno desko, ali ne.

V čem je torej utemeljena kranjska veleposestniška kurija, v kateri odločuje vpis v deželno desko?

Ni nam ležeče, kakor liberalcem, na reformi veleposestniškega volilnega razreda, ampak konstatirati je treba, da že ta kurija ne varuje onih interesov, ki bi jih po svojem naslovu imela varovati, temveč da je v njej samo ohranjen privilegij iz fevdalne dobe.

A kako je v mestih?

Dokler so veljale v javnem življenju samo nekatere patricijske familije, katerim je moralo vse ostalo prebivalstvo služiti brez pravic, dokler je bila v mestih sama obrt in trgovina, na deželi pa samo kmetijstvo, je imelo povdaranje enostavnega nasprotja med mesti in deželo še kaj zmisla. Življenje se je pa na obeh straneh takom časa izpremenilo. V mestu stanujejo veliki bogatini, srednji sloji, delavci, nemanici; prav tako je na deželi. Industrija je v mestih, industrija je na kmetih. V mestu si nasprotujejo mnogoteri interesi, na deželi tudi.

Sedanji volilni red štiti interese posedujočih slojev v mestih in na deželi in tudi te v neenaki meri. V mestni kuriji niso zastopani interesi mest, temveč samo interesi mestnih bogatinov; v kmetijski kuriji ne interesi dežele, ampak samo interesi bogatejših na kmetih. Če bosta v Ljubljani izvoljena dva zastop-

nika kapitalistov, se še ne bo moglo trditi, da je v deželnem zboru zastopana Ljubljana. In če zmaga kje na deželi graščak, ne bo imel ves okraj zastopstva.

V mestu in na deželi si ne nasprotujejo samo interesi meščanstva in agrarstva; ampak tuintam stoje v nasprotju interesi velike industrije in male obrti, interesi delodajalcev in delojemalcev, gospodarjev in hlapcev, producentov in konzumentov, z glavniciami spekulirajočih in obresli plačujočih.

Teh dejansko različnih interesov ne vpoštevata sedanji volilni red prav nič in zato je postalo nad vse smešno, če se temu zistemu še pravi »interesno zastopstvo«?

Kakorkoli naj se obrača stvar, mora biti rezultat ta, da zastopa naš deželni zbor samo interese bogastva. Najznačilnejši moment je ta, da ima fevdalno veleposestvo v tem malem parlamentu kar deset mandatov, vsled česar se brez njegove volje ne more zgoditi nič važnega. In res je bila ves čas ta kurija odločilni faktor. Enkrat se je združevala z njo liberalna stranka, drugič klerikalna, seveda nikoli ne zastopaj.

Naravno je, da je v takih razmerah celemu delavskemu razredu prisojena vloga Pepeljice, brez ozira na to, ali gre za duševne ali za ročne, za industrijske ali za obrtniške, za mestne ali za kmetijske delavce, za uradnike, za učitelje, za železničarje, za mizarje, za rudarje ali pa za posle. Vsi so odvisni od milosti kapitalističnih zastopnikov; za vse se izpremeni ta žalostni in sramotni položaj le tedaj, če se vpelje tudi za deželni zbor splošno in enako volilno pravico.

Krščanski cilji.

Kdor posluša klerikalce in krščanske socialce v javnem življenju in jim verjane, bi moral misliti, da so jim zemeljski nameni sploh neznana stvar in da so zatajili v sebi ves egoizem že tedaj, ko so se prvič učili moliti očenaš. Saj imajo tudi v svojih političnih programih sama nebesa, pa

PODLISTEK.

Kdo je blazen?

Šala v enem dejanju.

Dalje.

Peter: Slisite! (Udari s pestjo po mizi.) Za nos me ne bo vodil nihče! A! — Mar mislite, da mi nasujete kar meni nič, tebi nič peska v oči?

Neznanec (se dobrodušno smehlja): Seveda je čudno.

Peter: Da, čudno! Čudno je, ampak mene ne ukanite. (Evi): Kaj pa stojiš tukaj, kakor na barki ob jugu? — Vi, gospod — z besedo na dan; toda z resnično besedo. Zakaj miren človek sem, a če vzkopim, sem divjak!

Neznanec: Verjamem, verjamem. A Vi mi ne čete verjeti.

Peter: Mojo ženo poznate; odkod? Kako? Zaleto se Vam je, priznali ste, a ko ste opazili, da nisem tepec, ste začeli sleparit, s svojim zrakoplovom — s perpetuum mobile —

Neznanec: O, da, da. Perpetuum mobile je važna iznajdba. Pomislite, gospod! Ladjo poženete v morje in potem jo žene perpetuum mobile, žene jo brez dela, brez pare, brez kotla, neprenehoma, neprenehoma —

Peter: Ah! Še moje mornarstvo hočete zasmehovati! —

Anica (vstopi): Gospod Moravec, še nekdo je zunaj.

Peter: Še nekdo? Kdo še? Kaj hočejo danes ljudje od mene?

Anica: Ne vem.

Peter: Pa kdo? Kaj?

Anica: Imena nisem razumela. Pravi, da je — kako že? — kemičar — ali tako.

Eva: Kemičar?

Anica: Tako nekako. Ali naj mu rečem, da naj vstopi? Mlad je, prijazen —

Eva (naglo): Ne, ne!

Peter: Kaj je to? Zakaj pa ne? Mar poznaš tudi njega? Kaj se godi tukaj? Ali sem v norišnici?

Neznanec: Moj Bog! — Ah, zakaj strašite ljudi, ki Vam niso storili nič zalega?

Peter (Anici): Pride naj! Vse hočem vedeti — Anica (odide).

Eva: Spametuj se vendar. Saj se vedeš, da bi te ljudje lahko imeli za blaznega.

Neznanec: Oh, milostiva! — Vi tudi —! Ne, ne takih besed!

Eva: Odpravi onega človeka. Samo nadlegoval te bode. Reci mu, da nimaš časa. Naj pride drugič.

Jaz moram Milki nekaj naročiti. (Hoče oditi v sobo k Milki.)

Peter: Kaj? — Kam pa? Po kaj? Zakaj ne bi ostala tukaj? Le počakaj, da pride.

Eva: Ali Milka —

Peter: Kaj Milka? Kaj bi z njo?

Vladimir (vstopi): Klanjam se. Dober dan želim. Klanjam se —

Peter: Jaz tudi. Kaj pa želite?

Vladimir (v zadregi): Pardon — oprostite! Namreč — ne zamerite! Ali gospodične Milke Mravčeve ni tukaj?

Peter: Milke! Vi pa Milko! To je res lep dan! Žena, Milka! — Ali poznate Milko?

Vladimir: Odpustite — da.

Peter: Našo Milko?

Vladimir: Mislim — da.

Peter (razkačen): To je lepo. To me veseli. Ali ste že izumili perpetuum mobile?

Vladimir: Per — pe —? Oprostite, to je šala.

Peter: Ali zrakoplov, morda zrakoplov s krmilom?

Vladimir: Ne razumem?

Peter: No — s takim krmilom, da jadra — jadra — jadra —

Vladimir: Ne vem zakaj... Gospod, kemičar sem.

Peter: Tako? Tako? Kemičar. In moja Milka —

zveličanje, skrb za večno življenje in enake lepe reči.

A kdor jim verjame, je velik otrok. Ni je kmalu stranke, ki bi bila tako polna sebičnosti, kakor farizejski krščanski socialci.

Na nekem shodu na Dunaju je govoril predsednik zbornice poslancev, krščansko-socialni magistratni ravnatelj dr. Weißkirchner. S svojimi dosedanjimi uspehi je mož lahko zadovoljen. Že to, da je postal ravnatelj dunajskega magistrata, je bilo za človeka, ki nima ne posebnega znanja, ne posebnih duševnih darov, kakor glavni dobiček v veliki loteriji. Ko so ga izvolili za predsednika v parlamentu, ne da bi bil odložil svoje mesto na rotovžu, je dosegel toliko, da se mu gotovo še nikoli ni sanjalo tega.

A dr. Weißkirchner, ki sedaj vé, kako dobro dé človeku, če ima lepe dohodke in brezskrbno življenje, ima mehko in plemenito srce tudi za svojega bližnjega, če je bližnji krščanski socialc. Tudi svojim tovarišem privošči kaj. Sicer so si krščanski socialci že sami prizadevali, da so dobili kolikor mogoče prostora pri jaslih. Vsi Geßmanni, Bielohlavki, Steinerji, Sturmi, nekdanje neznatne ničle, so nesebično prijadrili v luke, v katerih so našli varno zavetje in mastne dohodke, da se jim ni bati ne za sedanjost, ne za bodočnost.

Mnogo jih je prišlo do jasli. A še jih je, ki so se tudi previdno pehali, bojujoči se za svete ideale, pa vendar še niso ne deželni maršali, ne magistratni direktorji, ne ministri. Apetit imajo pa vendar tudi velik. In prav imajo. Mar so zastoj leta in leta pljuvali na socialno demokracijo in blatili delavstvo, da bi iz kota gledali na ministrske frake Ebenhocha in Geßmanna?

Teh svojih bližnjih bi se Weißkirchner rad usmili, ko se njemu dobro godi. Zato je na svojem shodu zahteval, da naj se ne imenuje samo ministrov izmed poslancev, ampak naj se jim da tudi parlamentarne sekcijske načelnike. Seveda je gospod Weißkirchner «demokratsko» utemeljil svojo zahtevo, češ, da bi se tako omejilo birokratizem. Toda če bi veljala ta logika, se sploh ne bi smelo od uradnikov zahtevati strokovnega znanja, temveč bi se moralo uradnike sploh nastavljanje iz parlamenta.

Birokratizem bi nastavljanje takozvanih parlamentarnih sekcijskih načelnikov le pospeševalo. — Kajti da bi mož v hipu, ko se ga postavi na to mesto, pridobil vse potrebno znanje in vso prakso, kakor so aposteljni hipoma znali vse jezike sveta, tega dandanes menda nihče več ne pričakuje. Taki sekcijski načelniki bi bili morda dobri za parado, — pa še to je vprašanje — delo bi pa morali popolnoma prepustiti resničnim uradnikom, vsled česar bi se birokratizem pač še bolj bujno razvijal.

Gospodu Weißkirchnerju so pa sploh parlamentarna načela prav tako deveta briga, kakor krščanskim socialcem sploh. Ljudje, ki govorijo o podložniških prisegah, ne morejo imeti nič zmisla za ustavnost in za parlamentarizem.

Namen Weißkirchnerja je čisto drug in lahko se ga ugane. Če ne morejo vsi postati ministri, naj se jim pa odpré še nova dobra mesta, ki nesejo nekaj časa dobro plačo, če to več ne gre, pa vsaj še prijetno penzijo. To razumejo krščanski socialci sami prav dobro. Verganijevo glasilo «Deutsches Volksblatt» pravi o tej nakani svoje lastne stranke sledeče:

«Povsem razumemo, da imajo mnogi poslanci izvanreden interes na tem, da se to vprašanje čim prej reši; saj bi se tako ustanovilo lepo vrsto dobro dotiranih in s pravico do penzije združenih mest, za katera ne bi bilo treba drugega dokaza sposobnosti, kakor posest državnoborskega mandata, ki pa zopet ni vezan na noben dokaz sposobnosti. Ne zdi se nam pa dostojno, tako hiteti z zadoščenjem teh želja. Dobrega vtiska ne napravi, če se pehajo poslanci kakor ovce pri koritu za mesta dvornih svetnikov in sekcijskih načelnikov.»

Vergani je uganil. Mož pozna svoje krščanske socialce kakor samega sebe. Čeprav ni njegov list sicer prav nič simpatičen, jo je tukaj vendar prav zadel.

Politični odsevi.

Proračunski odsek državnega zbora je imel v sredo sejo, na kateri je izvolil poročevalce za posamezna poglavja proračuna. Stara parlamentarna navada je ta, da se razdeli referate med posamezne stranke v razmerju njih članov. Socialni demokratje imajo v parlamentu 87 poslancev in so postali druga stranka v zbornici; v proračunskem odseku je devet socialnih demokratov in imajo torej pravico, zahtevati toliko referatov, kolikor jih odgovarja njih številu. Seveda vsaka stranka in vsak posamezni poslanec lahko odkloni referat, če ga noče prevzeti. Ali to je njegova pravica, iz katere pa ne more odsek sam izvajati nobenih konsekvenc. Načelnik odseka je nekaj dni pred sejo vprašal socialno-demokratske poslance, če hočejo prevzeti kakšne referate in katere bi prevzeli. Da se razprava o proračunu ne bi zavlekla brez potrebe, so socialisti sklenili, prevzeti tri poročila. To je pa neprijetno zadelo gospoda barona Becka, ki bi imel za referente rad same take poslance, ki poročajo, kar se jim spiše v ministristvu. Ministriški predsednik je začel torej agitirati pri meščanskih strankah, da naj ne volijo socialnih demokratov za poročevalce. Na seji je res vstal znani klerikalni baron Morsey in je začel «dokazovati», da se ne more voliti socialistov, ki glasujejo v tretjem čitanju proti proračunu, za poročevalce. Sodrugi Seitz mu je takoj povsem prav odgovoril, da Morseyu in odboru ni čisto nič mar, kako bodo socialni demokratje glasovali pri tretjem čitanju; tukaj gre za stvarna poročila, ne pa za politiko. Sicer pa v avstrijskem parlamentu ni nikakršnega razmerja med strankami večine in manjšine. Tudi dr. Sylvester se je sicer pridružil temu mnenju, toda pri glasovanju je bilo takoj jasno, da so se meščanske stranke zopet združile zoper socialne demokrate ter da je bila razdelitev mandatov med njimi že dogovorjena. Samo sodruga Pittonija so izvolili za poročevalca o tržaskih glavnih skladiščih, vse druge referate so razdelili med seboj in zlasti krščanski socialci jih kar niso mogli dosti nagrabiti. Če bodo

socialisti v teh razmerah sploh še hoteli edini referat, je vprašanje.

Izmed jugoslovanskih poslancev so dobili referate: Posebni izdatki finančnega ministristva in direktni davki Ploj; sol Žitnik; tobak Korošec; mornarski observatorij in subvencije za parobrodarstvo Vukovič; poštna hranilnica Ploj; najvišji računarski dvor Žitnik.

Pododbor socialno-političnega odseka v državnem zboru, ki je izvoljen za posvetovanje radi predloga o otroškem delu, je imel v torek pod predsednistvom poslanca dr. Ofnerja sejo ter nadaljuje ta teden svoje delo.

O narodni spravi med Čehi in Nemci je bilo v zadnjem času, kakor smo poročali, vse časopisje polno. Naenkrat se sliši, da ni nič na stvari. Poslanec dr. Kramar je imel te dni shod v Klatovi, kjer je dejal: «O razpravah glede narodne sprave mi ni prav nič znano. Celo ministrski predsednik, s katerim sem govoril predvčerajšnjem, se je čudil nad vestjo o akciji za spravo, ki se baje pripravlja. Na vesteh o takih razpravah, celo pod vodstvom vlade, ni resnične besede.» — Poslanec dr. Kramar je navadno dobro poučen o namenih Beckove vlade; torej bi se mu moralo verjeti. Toda kako naj se razume to? Dne 19. decembra je dejal baron Beck: «Čas je, da se odločimo, začeti z narodno pomirbo.» V parlamentu je zatrjeval, da «povede vlada češko vprašanje za nekoliko korakov naprej». V zbornici je izjavil, da «je vlada pripravljena, pečati se z vso resnobo z narodnimi prepornimi vprašanji in jih dovesti do rešitve na podlagi razprav s strankami». To je bilo pred božicem. Ali se ima uresničiti, kar smo takrat pisali: Da pride narodna sprava vselej o božicu na dnevni red, zato da se jo po novem letu zopet zakopje? Trditev, da je baron Beck resen političar, se nam zdi vsekakor že zelo omajana.

Za trgovske pomočnike je važno sedanje posvetovanje gospodarskega državnoborskega odseka, odnosno njegovega pododбора. Pravne razmere trgovskih pomočnikov so doslej še zelo nejasne. Avstrijskim vladam se tudi nikoli ni zdelo potrebno, pečati se s takimi vprašanji; njih socialni nazori so bili vedno po enem kopitu: «A išče službo, B. jo daje; naj si uredita stvar, kakor znata.» Nekoliko so bili trgovski pomočniki tudi sami krivi, da se v ministristvu in v parlamentu niso zanimali za njih interese; in govorimo odkritosrčno: Če bi bili trgovski sodruzi povsod tako brezbržni za svoje lastne potrebe, kakor v Ljubljani, se še danes ne bi zganil noben prst v ministrskih pisarnah zanje. Toda drugje so izpoznali trgovski pomočniki, da prav tako potrebujejo razredne organizacije, kakor drugi delavci, pa so si jo ustvarili. Temu se je zahvaliti, da predlaga vlada sedaj različne načrte. Videti je pa, da bo za to stvar precej boja. Načrt, ki ga je izdelala vlada, obsega samo privatnopravne zadeve, jasno je pa, da so javnopravna vprašanja najbolj važna. Socialni demokratje odločno zahtevajo, da se ne napravi zopet po stari avstrijski šabloni kake krparije, ampak da se ustvari nekaj celotnega. Kar se tiče pravne sigurnosti v službenem razmerju, je veliko število trgovskih pomočnikov veliko na slabšem, kakor industrialni delavci. Vlada se seveda brani in obljubljuje, da predloži pozneje poseben zakonski načrt, ki se bo počel z delavnim časom v trgovini, z zapiranjem prodajaln in z drugimi vprašanji javnopravnega značaja. Toda tako zavlačanje je pri avstrijskih vladah vedno nevarno; najbolje je kovati železo, dokler je vroče.

Istrska konferenca je bila zopet v sredo na Dunaju. Udeležili so se je hrvaški in italijanski

Milka (vstopi; ko opazi Vladimira, se ustraši; polglasno): Moj bog!

Peter: Kaj Ti je, dekle?

Milka: Nič, papa, nič.

Neznanec: Gospodična; potolažite se! Jaz sem tudi miren, verjemite, povsem miren.

Peter (pokaže na neznanca): Ali poznaš tega gospoda?

Milka: Ne.

Neznanec (sočasno): Seveda!

Milka: Kako? Odkod bi Vas poznala?

Neznanec: O, oprestite, milostiva! Takrat je bilo lepo vreme. Ljubim namreč lepo vreme. Duh dela rajši. Najimenitnejše iznajdbe —

Peter: Ali ste že zopet pri iznajdbah? (Ironično, jezno Vladimiru): Kaj ste pa Vi pravzaprav iznašli?

Vladimir: Jaz — oprostite — nič, nič. V kemiji se pravilno sploh ne bi smelo govoriti o iznajdbah.

Peter: Pustite me pri miru s svojo kemijo! Milka! Ali poznaš tega gospoda? (Pokaže Vladimirja, Milka molči): Ali ga poznaš? To hočem vedeti!

Milka: Papa!

Peter: Odgovori!

Milka (zaihti).

Peter: Tako!

Eva: Ne vedi se, kakor da bi bil ob pamet. Seveda ga pozna. Saj to ni greh.

Peter: Za mojim hrbtom? Ni greh? ... Seveda tudi oni gospod pozna tebe, ne da bi jaz kaj vedel. Pa tudi ni greh, seveda ne!

Neznanec (maje v taktu glavo in tiho poje popev iz Carmen): Da, ljubav ima pestra krila —

Eva: Saj prihaja k tebi zaradi Milke.

Milka: Papa —!

Vladimir: Gospod Mravec — ne zamerite —

Peter: Kaj? Kaj?

Eva: Eh! Kaj bi uganjali neumnosti? Gospod Vladimir in Milka se imata rada —

Peter: Ah! — Pa Ti, Ti mi praviš to? Ko veš, da Martin —

Eva: Martin naj se gre solit! Kaj bi dekle počelo s starcem?

Peter: Žena! Svojega prijatelja ne dam žaliti. V moji hiši ne! (Udari s pestjo ob mizo.) To je zarota za mojim hrbtom.

Eva: Kakšna zarota!

Vladimir: Nikakor ne, gospod Mravec. Moji nameni —

Milka: Papa, če bi me silila, da moram vzeti Martina, bi šla rajši v morje.

Neznanec (polglasno): Žena le vara nas — vedno lokavo —

Peter: Take reči! Take reči se gode v moji hiši! (Hodi razburjen po sobi in maha z rokami.)

Neznanec: Ne tako, gospod, ne tako! Nervozen sem!

Peter: Jaz sem tudi nervozen! Kaj hočete od mene? Kaj? Kaj? Kaj? (Pograbi v jezi knjigo in jo vrže na tla.)

Neznanec: O, o! (Začne se zvijati in kremziti. Peter hodi še hitreje po sobi.)

Milka: Papa, umiri se vendar! Sama bi Ti bila povedala —

Peter: Ničesar mi ni treba povedati. Kdo pa sem? Zadnji sem v hiši. Z menoj se lahko pometa. A le počakajte! Pokažem Vam! (Zažuga s pestjo. Vladimir stopi k njemu s prosečim izrazom. On se obrne in koraka zopet po sobi. Neznanec pohiti naenkrat za njim in ga hoče prijeti za suknjo.)

Eva: Dosti neumnosti! (Neznancu): Kaj pa delate?

Neznanec: O, o, nervozen sem! (Lovi Petra za suknjo, a ne vjame ga. Milka se zjoka, Vladimir stopi k nji in jo prime za roko, hoteč jo tolažiti. Eva bi rada neznanca ustavila. Splošna zmešnjava. Naenkrat vstopi dr. Bohor in obstane pri vratih.)

Dalje.

poslanci. Razpravljalo se je o volilni reformi. Seje so tajne. Ne izve se ničesar o njih. Pa čemu? Kaj je prebivalstvu mar volilna pravica? Kar bodo gospodje pri zeleni mizi ob ugodnem tolaženju ministrov skuhali, to bo pa ljudstvo dobilo.

O ogrski volilni reformi, ki jo obljublja grof Andrassy, je poročal socialno-demokratski list «Nepszava», da je izdelana na podlagi pluralnega sistema. V ponedeljek so bili zaradi tega v Budimpešti trije veliki ljudski shodi, na katerih so sodruži Garbai, Buchinger in Wantus govorili proti pluralnemu sistemu. Enaki shodi so bili v Aradu, Gjuru, Kološvarju, Kispešti, Miskolcu, Požunu in v Novi Pešti. Sklenilo se je povsod, da odgovori delavstvo z generalno stavko, ako vlada res predloži pluralni sistem. To je sklenilo tudi poljedelsko delavstvo.

Berolinska policija je pokazala v torek opet nezasišano surovost. Brezposelnost je v glavnem mestu Nemčije zelo velika. Zaraditega so priredili brezposelni delavci v Berlinu devet shodov, na katerih je bilo po uradnem poročilu nad 12.000 ljudi. Vsi shodi so se vršili mirno. Po zaključku shodov so se brezposelni delavci mirno sprehajali po Friderikovi cesti. Naenkrat jih je napadla policija in potiskala na ladjedelní nasip; policija je prišla od dveh strani ter je udarila z golimi sabljami. Okrog 40 oseb je ranjenih, ena tako, da se je videlo možgane. Počil je tudi strel, ne da bi se dalo dognati, kdo da je streljal. Policija je udrila tudi v hišo kovinarskega društva ter je tam napadala povsem mirne delavce. Ko je društveni uradnik Blumenthal opozoril policiste, da prekoračujejo svoje pravice, so ga pograbili za vrat, vrgli ob tla in bili po njem in končno so ga odvedli na policijo. S takimi surovostmi se seveda ne odpravi brezposelnosti, pač pa bo nemška policija kmalu na glasu, da je najsurovejša na svetu.

V Brunšviku so bile v sredo večer ob otvoritvi deželne zora demonstracije za splošno volilno pravico.

Položaj na Portugalskem se je za sedanjo vlado še poslabšal. Vse stranke razven neke klerikalne frakcije, so ministrstvu nasprotne. Če ministrski predsednik Franco ne bo imel sreče z nasiljem, utegne napraviti slabe izkušnje pri volitvah.

Francozi v Maroku so doživeli pri Setatu poraz. Mulej Hafid je zavzel mesto. 35 mož je padlo, 35 je ranjenih. Poroča se, da je Mulej Hafid razglašen za sultana, čemur pripisujejo v Parizu veliko važnost, ker ima Hafid baje mnogo pristašev. Njegovi prijatelji so baje prijazni Francozom. Vsekakor je položaj v Maroku od dne do dne bolj zapleten.

Ruske anarhiste lovi policija po vsem svetu. Stvar je precej kočljiva. Kot anarhistične roparje in morilce so po raznih deželah, posebno v Nemčiji, polovili že toliko Rusov, ki niso zagrešili nič drugega, kakor da politično delujejo zoper carizem, da se tej protianarhistični gonji ne more mnogo zaupati.

Zadnja poročila pripovedujejo sledeče: Monakovska policija je zaprla Rusinjo in dva Rusa, katerim se je dokazalo, da so se udeležili dne 26. junija 1907. velikega ropa v Tiflisu, ko je večja četa napadla transport državnega denarja, pri čemur sta bila 2 policaja ubita, 50 oseb pa ranjenih. Roparji so metali bombe na kozake in so odnesli 341.000 rubljev. V nedeljo je policija v Monakovem prišla Rusinjo, ki je menjavala v banki denar, dva Rusa, katerih imena se je našlo pri njej, so pa potem prišli na kolodvoru. — V Buchsu v Predarliskem so zaprli ruskega dijaka, ki je hotel z orožjem potovati čez Dunaj na Rusko. — V Parizu je pa policija aretirala Rusa Borisuka z neko spremljevalko, ko sta hotela odpotovati na Anglesko. Tudi ona sta bila baje deležna ropa v Tiflisu.

Domače stvari.

Predavanje v Vodmatu. V torek je priredila vodmatska lokalna organizacija predavanje v salonu Pavškove gostilne. Predaval je sodrug Etbin Kristan o razmerah v našem družabnem življenju. Ne nameravamo poročati o predavanju samem, saj nam prostor ne dovoljuje obširnega poročila. Nikakor pa ne smemo zamolčati dejstva, da je bila udeležba nad vsako pričakovanje velika. Predavanje je bilo naznanjeno v salonu; a čeprav je bil ta lokal tako natlačen, da se zlasti v ozadju ni bilo mogoče ganiti, se je moralo porabiti tudi še prednjo sobo, ki je bila takisto polna. In kljub silni vročini, ki se je razvila vsled te stiske, je vladal do konca predavanja vzoren mir in vsi so vztrajali. Med udeleženci je bilo zlasti veliko število žensk. Tudi med njimi se je opazovalo napeto zanimanje. To so vsekakor vesela znamenja. Giblje se tudi v Ljubljani. Delavstvo je željno izobrazbe in se je naveličalo fraz, s katerimi so ga pitale meščanske stranke. Vodmatski organizaciji čestitam, da je dosegla tako lep uspeh, ki ji bo gotovo v vzpodbudo za nadaljnje delo. Ostalim organizacijam v Ljubljani pa priporočamo, naj posnemajo vodmatske sodruge. Uspehi gotovo tudi njim ne bodo izostali.

Klerikalna stranka kandidira za novomeški okraj Dularja.

Italijanska iredenta strši zopet po patriotičnem časopisu, ker je nekoliko nezrelih pobalnikov v Pulju demonstriralo «za Italijo», ko so bili delegatje tam. Zdi se nam, da bi bilo pametno, če bi resni časopisi takim «dogodkom» pripisovali nekoliko manj važnosti. S tem, da se pisari o njih dolge članke, si potje le domišljajo, da so kdove kaj in podpira se stremljenje policajstva, ki se končno ne obrača proti iredenti, ampak proti vsakemu resnično naprednemu gibanju.

Zatožen škof. Puljski prost Zanetti in rovinjski župnik Rocco sta zatožila škofa Flappa pri papežu «radi njegovega nekrščanskega delovanja». Narodnjaško časopisje pripoveduje, da je Flapp vedno protežiral italijanske, a zapostavljal hrvatske duhovnike. To je prav lahko mogoče in nam brezbožcem se to ne zdi čudno. Za davno smo tako brezobrazni, da vidimo tudi v duhovniku le človeka, ki je lahko dober, pa tudi slab. Ampak radi bi vedeli, kako pojasnilo klerikalci tak dogodek. Učili so — celo v pastirskih listih — da stoji katoliški duhovnik nad angelji in da ima v nebesih celo uplivnejšo besedo od Marije in Kristusa — glej Katschtalerjevo pastirsko pismo iz leta 1905. Pomanjkanje narodne nepristranosti gotovo ne bi napravilo prevelikega vtiska v Vatikanu in tudi ne verjamemo prav, da bi Zanetti in Rocco tožila zaradi tega. Morajo biti že še drugi vzroki. In res se govori o razuzdanosti duhovščine v poreski škofiji, o nekrščanskem življenju i. t. d. To so seveda besede, ki ne povedo nič jasnega in vsekakor bi bilo bolje, če bi se povedalo kar dejstva in dogodke. Pa bodisi. Končno je že nekaj vredno v tožbi obseženo priznanje, da tudi katoliški duhovniki, celo škof, lahko greši in celo hudo greši — kajti zaradi malenkosti ne tožijo v Rimu; le naj enkrat obvelja izpoznanje, da so duhovniki prav tako iz krvi in mesa, kakor mi navadni smrtniki, pa se bo marsikaj izpremenilo. Ljudstvo potem ne bo kar slepo verjelo, ampak bo tudi svojim lastnim glavam nekoliko zaupalo in to bo za napredek in za rešitev pohlajčenega ljudstva velika korist.

V celovskem občinskem svetu so podali svetovalci Artnak in tovariši predlog, naj se uvede za občinski svet četrti volilni razred, v katerem bi imeli volilno pravico vsi 24 let stari neporočeni državljani, ki prebivajo eno leto v Celovcu in nimajo volilne pravice v prvih treh razredih. Predlog je bil odkazan pravnemu odseku.

V kranjsko-škofjeloškem okraju kandidirajo klerikalci za deželni zbor državnega poslanca Demšarja in župana Zabreta.

Dr. Karol Slano v Novem mestu, ki je našim čitateljem dobro znan iz mnogih zanimivih člankov, je bil hudo bolan. Zadnji čas se mu je obrnilo na bolje, kar javljamo z veseljem in z upanjem, da kmalu naznanimo popolno ozdravljenje.

Naši klerikalci si že ne upajo več govoriti o splošni in enaki volilni pravici za deželni zbor. Zadnjič smo že povedali, s kakšno nesramno demagogijo skušajo loviti meščanstvo. Da bi vjeli nekoliko glasov v mestih, ne vtikajo enake volilne pravice le v žep, temveč jo celo sramote! To si je treba dobro zapisati. Kajti zopet pride čas, ko bo koristno, hvaliti splošno in enako volilno pravico in tedaj bo spet na vseh klerikalnih jezikih. A tedaj jim bo treba povedati, kako so jo sami opljuvali meseca januarja 1908.

Gospodarska stranka se hoče udeležiti letošnjih deželnozborskih volitev na Kranjskem. V Ribnici postavi gotovo svojega kandidata; kako si zamišlja udeležbo v drugih okrajih, je še neznano. Če ima drugod toliko pristašev, da bi bile kandidate umestne, je menda vodstvu stranke samemu še skrivnost. «Nova Doba» piše sedaj precej ostro proti liberalcem. Dalo bi se toraj sklepati, da je bolj naklonjena klerikalcem. Toda v takih rečeh je pri nas vsak sklep neumesten. Tudi pri državnozborskih volitvah je «Nova Doba» krepko pobijala Hribarjevo kandidato, oponirala je tudi Kregerjevi, a vendar so sli njeni pristaši že pri prvi volitvi s prepričanjem glasovali za Hribarja.

Na južni železnici je imenovan dosedanjí postajenačelnik v Divači g. Ivan Gnezda za višjega revidenta v Ljubljani; na njegovo mesto pride v Divačo dosedanjí postajenačelnik iz Sežane g. Ivan Arhar, v Sežano pa za postajenačelnika adjunkt g. Bernard Perko iz Hrastnika.

Shodi.

Trst. Za stavbinske delavce bo v nedeljo, 26. t. m., ob 10. dopoldne v gledališču Rosetti velik javen shod z dnevnim redom: Kriza v stavbinski industriji. Poročevalec sta sodrug Pagnini in Kopač. Kriza v stavbinstvu se je v Trstu strašno razširila. Do 60 odstotkov je zidarjev, klesarjev, slikarjev, mizarjev, ki so brezposelni.

Dopisi.

Vevče. Če bi bil človek pri nas količkaj slabih živcev, bi se moral zjokati nad tukajšnjimi delavskimi razmerami. Odkar je bil v evski papirnici znani štrajk, ni dobilo delavstvo niti vinarja priholjska; draginja pa narašča od dne do dne in tudi med nami ni nikogar več, ki je ne bi občutil. Žal pa, da jih je še preveč, ki ne vedo,

da so strasne draginje najbolj krivi kapitalisti, veleposestniki in z njimi združeni klerikalci. V Vevčah imamo pač takozvano «Strokovno društvo», a to je vse kaj drugega, samo strokovno ni. Odkar obstoji, ni storilo še ničesar za izboljšanje delavskega položaja. Človek se pravzaprav zastoni vprašuje, čemu to društvo sploh obstoji. Kajti za parado ga res ne bi bilo treba. Prava naloga tega društva je samo, zadržavati delavce od vsakega resnega gibanja, da ga imajo izkoriščevalci tem bolje na vrvi. Ni zastoni dejal neki visoki uradnik: Bolj se nam je bati enega socialnega demokrata, kakor 30 krščanskih socialcev. Mož je dobro vedel zakaj, in je videl bolje, kakor zapeljani delavci, ki se vdinjajo klerikalcem. Naši črni bratje so z jezikom veliki sovražniki židov. Ampak z bogatimi židi, ki imajo velika podjetja in izkoriščajo ubogo delavstvo, žive v najlepšem prijateljstvu. Kdaj se je že čulo, da bi židovski kapitalisti dajali denarja za rimsko-katoliško cerkev? Če ji ne nese, ne žrtvuje podjetniška družba ničesar; če pa kaj žrtvuje, je to dokaz, da ji gotovo nese. Torej mora biti tudi pri naši družbi tako, drugače ne bi dajala dragih denarcev za zvon, za lestence, za slike i. t. d.

Kako naj si pa pameten človek razjasni, da dajo podjetniki denarja za — delavski dom? Zato da bi se delavci lažje bojevali proti izkoriščanju, jim kapitalisti gotovo ne zidajo doma z zlatimi črkami: «K veri in omiki». Delavci, ki sprejemajo take darove, si sami zvezujejo roke, če to vedo ali če ne vedo. Lahko se pa tudi razume, zakaj gospod župnik tako rad pridiga o poslušnosti in udanosti. To je eden njegovih najljubših predmetov, kako morajo delavci biti hvaležni gospodarjem in kako morajo biti potrpežljivi. Seveda smo na svetu le zato, da trpimo in se pripravljamo za nebesa. Kajti lažje pride velblod skozi sivankino uho, kakor bogatin v nebesa — kajne, gospod župnik? Ne vemo, če verjamejo dobesedno v ta nauk. Toda našim gospodarjem so take pridige vsekakor zelo všeč. Kdove, če gospod župnik vé, da je tako? Če bo v restavraciji zopet flica večerja, bo to seveda brez vpliva na pridige... Ampak prišel bo čas, ko se bo že še tudi naše delavstvo zdramilo in postavilo na noge. Nad 20.000 delavk in delavcev naše stroke je že resnično organiziranih. Pa bo zasijal dan tudi v Vevčah.

Iz stranke.

Idrijska okrajna organizacija je imela v nedeljo izvenredno konferenco, katere se je udeležilo veliko število zaupnikov. Na dnevnem radu so bile tudi deželnozborske volitve. Sodrug A. Kristan je obširno razložil politični položaj v deželi. Razvila se je obširna debata, katere se je udeležilo mnogo zaupnikov. Splošno se je naglašalo potrebo, da poseže organizacija v volilno gibanje in da se samostalno udeleži volitev. V tem smislu je konferenca tudi sklenila resolucijo, da se postavi kandidate za mesto Idrijo in za idrijsko-vipavsko kmetske občine.

Češki socialni demokratje kandidirajo za deželni zbor v četrtem praškem okraju (Hradčani, Visehrad in Holešovice-Bubna) poleg sodruga drja. Soukupa tudi sodruginja Karolino Machovo, uredniško glasila «Ženské listy». Te kandidate se nikar ne sme smatrati za prazno demonstracijo, temveč je povsem resna. To je razvidno že iz dejstva, da je četrti praški okraj vseskozi industrialnega značaja in šteje ogromno večino delavcev. Češki sodrugi se pozivajo na to, da deželni volilni red ne obsega nobene določbe, ki bi žensko izključevala od pasivne volilne pravice. Zakon z dne 9. januarja 1873 določa:

«Za deželnozborskega poslanca je lahko izvoljen, kdor ni izključen iz kakšnega razloga po § 53. zakona z dne 17. januarja 1870 in kdor je a) avstrijski državlján, b) star trideset let, c) opravičen za lastno ravnanje in d) volilec v katerem izmed deželnih volilnih razredov, namreč v razredu veleposestev, mest in industrialnih krajev ali kmetskih občin.

Vsem tem zahtevam odgovarja sodruginja Machova in če bo izvoljena, pride 2 njo prva ženska v Avstriji v zakonodajno zbornico.

Okrajna konferenca v Labinju. Prva konferenca jugoslovanske socialno-demokratske stranke za okraj Labinj-Pazin (Istria) je bila v nedeljo, dne 19. t. m., v Labinju. Delegate je odposlalo 15 občin iz vsega okraja. Politični odbor za Istro je sestagal sledenče točke: 1. Ustanovitev okrajne organizacije. 2. Strokovna in gospodarska organizacija. 3. Raznoterosti. Ob 10. dopoldne je otvoril sodrug Bučič konferenco. Pozdravil je delegate in je razložil namen sestanka. Bil je tudi izvoljen za predsednika.

O prvi točki je poročal sodrug Jelčič iz Pulja. V daljšem govoru je razložil politični položaj v Istri. Potem je pojasnil glavne točke socialno-demokratskega programa in naloge politične organizacije za Istro.

Debate se je udeležilo več delegatov. Po obširni razpravi se je soglasno sklenilo, ustanoviti okrajno organizacijo za volilni okraj Labinj-Pazin s sedežem v Labinju. V odbor so bili izvoljeni sledenči sodrugi: Pavel Bučič, Josip Juričič,

Jakob Mahorović, Josip Miletič, Anton Hlapčič. Iz vsake izmed 15 na konferenci zastopanih občin se je izvolilo po enega zaupnika.

Pri drugi točki je poročal sodrug Bučič o gibanju strokovne organizacije, ki šteje v Labinju nad 800 članov Slovencev in Hrvatov. Nadalje poroča o konzumnem društvu, ki je prebilo pač nevarno krizo, a se sedaj po intenzivnem delu dviga in daje upanje, da bo dobro uspevalo. Poročilo se je z odobravanjem sprejelo na znanje.

Pri zadnji točki se je konferenca pečala s šolskim vprašanjem v Istri. Vsi delegatje so naglašali pomanjkanje sol v deželi. Pogostoma morajo otroci hoditi po dve uri daleč v solo. Tudi o solah družbe Sv. Cirila in Metoda se je slišalo razne pritožbe, zlasti o oni v Sv. Lovrencu, kjer župnik Ferdinand Harda toliko časa ni miroval, da je izpodrinil učitelja in sam prevzel pouk. Od tistega časa je ta šola popolnoma klerikalizirana; otroci hodijo vanjo iz daljne okolice; a gospod župnik je enkrat bolan, drugič gre obiskat bolnika, tretjič ima opravka v cerkvi, tako da ostanejo otroci skoraj vsak teden po dvakrat ali trikrat brez pouka. Delegatje so pripovedovali, da je vse prebivalstvo razburjeno zaradi razmer v tej šoli. (To je lahko verjeti!)

Govorilo je še več delegatov o lokalnih razmerah. Ko se ni nihče več oglasil za besedo, je sodrug Bučič zaključil to prvo okrajno konferenco z burnimi »Živio«-klici na socialno demokracijo.

V kratkem se ustanovi okrajna organizacija za okraj Volosko-Opatija.

Raznoterosti.

Peters pogorel pred sodiščem. V Kölnu je bila v sredo razglašena sodba v procesu bivšega afričanskega upravnika dr. Petersa proti uredniku Brüggemannu in bivšemu guvernerju Bennigsenu, ki sta očitala Petersu nečloveško ravnanje z zamorci, pretepanje, obešanje i. t. d. Urednik Brüggemann je oproščen, ker smatra sodišče, da je dokazal resnico svojih trditev. Bennigsen je bil obsojen na 100 mark globe, ker je v tem slučaju zelo nizka kazen, a to samo zaradi ene obtožne točke, ker je dejal, da je Peters dal Zagodjo obešiti iz spolnih nagibov. Glede vseh drugih točk je bil tudi Bennigsen oproščen. S tem je pa Peters končno moralno obsojen.

Socialni pregled.

Tobačno delavstvo in generalna direkcija.

Ko smo govorili o odgovoru, ki ga je dalo generalno ravniateljstvo avstrijske tobačne režije organiziranemu delavstvu na njegovo spomenico, smo že omenili, da je bilo v tem odgovoru nekaj preveč baharije. Pokazati hočemo, da naša trditev ni prazna, ampak da govori generalno ravniateljstvo reči, ki ne morejo obstati pred resno kritiko.

V omenjenem odgovoru je rečeno, da je vrhovno vodstvo tobačnega izdelovanja v Avstriji več kakor deset let zaporedoma zvišalo plače, in da se je za to izboljšanje od leta 1899 do 1908 porabilo 7½ milijonov kron.

Če bi bilo to do pike resnično, bi vendar pomenilo prav malo; kajti če se razdeli 7½ miliona na deset let, tedaj se brez velikega računanja lahko izpozna, da je tako izboljšanje za dolgo dobo celega desetletja precej malenkostno. Toda preiskati je treba, če je trditev sploh resnična. Vprašajmo številke.

Leta 1899 so iznašale plače . . . 16,902.975 K
leta 1908 je proračunjeno . . . 24,440.000 »

Razlika iznaša torej . . . 7,437.025 K

To je nekoliko manj kakor 7½ miliona. A za to se ne bomo kregali. Če ne bi šlo za drugo razliko, bi radi dali generalnemu ravniateljstvu prav. Ampak če se postavi številke kar tako na papir, je to samo slepilo za oči. Človeka, ki nikoli ni operiral s številkami, se na ta način lahko frapira, a resnice se mu s tem ne pove.

Preiščimo torej te številke nekoliko natančneje.

Leta 1899 je bilo pri vseh tobačni režiji podrejenih uradih, v tobačnih tovarnah, v prodajalnih in prejemalnih uradih nastavljenih 37.361 oseb. Za leto 1906 izkazuje uradna statistika 40.436 oseb. Za tekoče leto ni statistike. A bodimo matematiki generalnega ravniateljstva prizanesljivi, pa recimo, da je letos samo 40.000 delavskih oseb v tobačni službi. Razlika iznaša 2639 oseb.

To je dejstvo, ki je važno za račun izboljšanja. Letošnjih 24,440.000 kron se razdeli kot plačo med 2639 oseb več, kakor onih 16,902.975 kron iz leta 1899. Torej so se pač izdatki tobačne režije zvišali za približno 7½ milijonov; niso se pa plače izboljšale za toliko.

Če se pa vpošteva izdatke, je treba pogledati tudi drugo plat. Leta 1899 je odpadlo na vsako osebo v službi tobačne režije izdelkov v prodajni vrednosti 5604 kron; leta 1908 pride na podlagi državnega proračuna na posameznika poprečno za 6099 kron tobačnih izdelkov. Dobiček tobačne režije se je torej v desetih letih zboljšal od vsakega delavca za poprečno 495 kron.

Kako je s plačo?

Leta 1899 je bil poprečni letni zaslužek delavke ali delavca 473 kron 71 vin; leta 1908 bo poprečno 611 kron. Torej se je zboljšala plača posameznika v desetih letih za približno 138 kron. Račun je lahak: 495 kron zasluži delavec tobačni režiji več, kakor pred desetimi leti, od tega višjega zaslužka dobi sam 138 kron, tobačni upravi pa ostane 357 kron višjega profita.

Če se v takih razmerah govori o izdatnem zvišanju plač, je to torej res neopravičena baharija.

Številke, ki smo jih navedli in ki imajo uradno podlago, so za tobačno upravo in seveda sploh za državno finančno gospodarstvo zelo žalostne. Če je bilo pred desetimi leti sramotno, da je iznašala poprečna letna plača 473 kron, t. j. 236½ goldinarja, se ni čast za državno podjetje, da je leta 1908 poprečna plača 611 ali 305½ goldinarjev. Radi bi vedeli, kaj bi počeli oni, ki sestavljajo proračun, če bi se jih le eno leto prisililo, živeti sebe in družino s 305 forinti! Še za mesečno plačo bi bilo večini izmed njih premalo.

Znesek, ki je letos proračunjen za zvišanje, obsega 1,138.000 kron. Na osebo odpade na teden 55 vinarjev. Že zadnjič smo pa omenili, da je razdelitev tega zvišanja zelo neenaka in marsikdo je dobil komaj par vinarjev na teden.

Ali v zadnjih dveh letih se je izpremenil ves trg. Draginja je neznansko narasla. Ker potrebuje navadna delavska družina na teden, se je podražilo od leta 1905 sem za 2 K 20 vin. To se pravi: Za 2 K 20 vin. na teden bi se morale zboljšati vse delavske plače, da bi dosegli delavci le tisto življenje, ki so ga imeli leta 1905. Tako pa živi z dovoljenim zvišanjem plače še vedno za 1 K 65 vin. na teden slabše, kakor leta 1905. Tobačna režija, odnosno finančno ministrstvo pa nima pravice, skomizgniti in reči, da mu draginja ni nič mar, kajti dokazali smo že, da je finančna politika naše vlade sokriva draginje. Če država odklanja sredstva, s katerimi bi se napravilo življenje cenejše, tedaj mora dati svojim uslužbencem in delavcem res take plače, da lahko dostojno izhajajo.

Že prva točka slavnega odgovora nam torej prikazuje, kako je treba vagati besede generalne direkcije. Za delavstvo je ta način režijskih računov vsekakor zelo poučen. Lahko se prepričajo z lastnimi očmi, da na izboljšanje položaja ne morejo in ne smejo misliti, dokler ne bodo tako močni, da bo moralo državno podjetje z njimi računati kakor z enakopravnim faktorjem.

Torej organizacija! Kamorkoli se delavec obrne, povsod je svet prazen zanj. Kar hoče na njem imeti, si mora pridobiti in priboriti sam. A bojuje se le dobra armada lahko. Organizacija! Druge čarovne besede ni za delavstvo. In tudi tobačno delavstvo mora to izpoznati, če noče biti obsojeno ne večno trpljenje in pomanjkanje.

Dolar, človek, kaj vendar delate?

Kašljate pa, da postaja človeka kar groza in vidi se vam, kako ste nadložni. Ali ste že rabili Fayeve prave Sodener? — Fayeve prave Sodener? Ne. Pa človek, to je vendar neodpušljivo! To bi pa že lahko vedeli, da rabimo zoper nahod v dihalih, zoper kašelj, hripavost in zasiljenje predvsem Fayeve prave sodenerske mineralne pastile. No, poskusite — jaz nimam le v žepu Fayevevih pravih Sodener, nego tudi na pisalni mizi in v spalnici. Kar ne vem, kaj bi počel brez Fayevevih pravih Sodener. Skatljica velja K 1.25 in se dobiva po vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralno vodo.

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:

W. TH. GUNTZERT,
Dunaj IV./1. Grosse Neugasse 27.

Razprodaja.

4 pare čevljev za 6 kron.

Po nakupu velike množine čevljev se oddajo čevlji kratek čas po sramotno nizki ceni, 1 par moških in 1 par ženskih čevljev z nabitimi močnimi podplatmi, nadalje 1 par moških in 1 par ženskih modnih čevljev, vsi 4 pari elegantni, močni za zimo. Velikost po cm. Vsi 4 pari stanejo samo 6 kron. Razpošilja se po povzetju. Zamena dovoljena. Ako blago ne ugaja, se 2—1 denar vrne.

D. Kessler, Krakov 63/8.

Panorama Kosmorama

v Ljubljani, Dvorski trg št. 3

(pod Narodno kavarno).

Od 25. januarja do vštrevšega 1. februarja:
Finsko, dežela ki ima 1000 jezer, Helsingfors.

„Komunistični manifest“

je pravkar izšel

v založbi časopisa „NAPREJ!“ v Idriji.

Komunistični manifest

je evangelij socializma! Izšel je leta 1848 v dvanajstih izdajah. Preložen je že v vse evropske jezike. Po šestdesetih letih smo ga dobili še Slovenci!

Komunistični manifest

sta napisala **Karl Marx in Friderik Engels.**

Dobi se v vseh knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju, v upravi »Rdečega Praporja« in v založbi časopisa »Naprej!« v Idriji.

Noben zaveden delavec bi ne smel biti brez Komunističnega manifesta.

Čitajte in razširjajte brošure:

„Socializem“.

Cena 20 vin.

„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.

Cena 10 vin.

Zakaj smo socialisti?

Cena 14 vin.

Te brošure se dobe pri upravi »Rdečega Prapora« v Ljubljani, pri upravi časopisa »Naprej!« v Idriji in po vseh knjigarnah.

KAVARNA

„Unione“ preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Šaljive bazare

kakor tudi vse

slavnostne predmete

dobavlja najceneje

WUNIBALD PLANN

Dunaj, VI/2, Wallgasse 19

(poleg Raimundtheater). 8

Vsaka ponaredba in ponatis je kaznjivo.

Edino pravi

Thierrjev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K. 52—48

Thierrjevo centifolijino mazilo

proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka K 3.80. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar.

Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdaj sloveči.

Naročila se naj naslovljajo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.